

KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Susanna Kauppinen
Turvallinen Oulu -hanke

10.1.2020

OULU

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

Seksuaalinen ahdistelu

- Tekoja, jotka loukkaavat seksuaalista itsemääräämisoikeutta kohdistuen yksityisiin kehon osiin, kuten pakaroihin, sukupuolielimiin, rintoihin tai reisiin
- sopimaton koskettelu esimerkiksi puristelu, sively, taputtelu tai kähmintä
- rangaistavaa silloin, kun sitä voidaan pitää tahallisenä tekona
  - esim. väkijoukossa vahingossa tapahtuva toisen takapuolen hipaisu ei ole rangaistavaa
- Voi tapahtua julkisella paikalla, liikennevälineessä, työpaikalla, oppilaitoksessa, harrastetoiminnassa tai yksityisasunnossa
- Jos kohdistuu alle 16 -vuotiaaseen tai alle 18 -vuotiaaseen silloin, kun tekijä on auktoriteettiasemassa tai luottamussuhteessa alaikäiseen (esimerkiksi opettaja, valmentaja, nuorisotyöntekijä), teko voi täyttää lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön.
- rikosilmoitus mahdollisimman pian

Lähteet: [Väestöliitto: Seksuaalinen ahdistelu](#)

[Laki rikoslain 20 luvun muuttamisesta](#)

[Rikoslaki](#)

Seksuaaliväkivalta

- Väkivallan muoto, jolla tarkoitetaan esimerkiksi koskettelua, ahdistelua, häirintää, insestiä, raiskauksia ja nöyryyttäviin tai häpeällisiin seksuaalisiin tekoihin pakottamista
- Loukkaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja yksityisyyttä
  - turvallisuuden tunteeseen kuuluu keskeisesti luottamus, joka rikotaan väkivallan teoissa
- Seksuaalisuutta loukattaessa loukataan koko ihmisyyttä, ja siksi se on erityisen traumatisoivaa. Seksissä teot perustuvat vapaaehtoisuuteen ja tuottavat mielihyvää, sen sijaan väkivallassa teot ovat usein vallan- ja voimankäyttöä ja aiheuttavat pelkoa.
- Seksuaaliväkivalta aiheuttaa syyllisyyttä ja häpeää ja siten myös salailua, jonka vuoksi apua ei uskalleta hakea ja pyytää.
- *Huom. Seksuaaliväkivallasta käytetään usein käsitteitä seksuaalinen väkivalta ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Termit viittaavat siihen, että väkivalta olisi seksuaalinen teko tai kokemus, mitä se ei uhrin näkökulmasta ole.*

Lähde: [THL: Seksuaaliväkivalta](#)

Kaikki se toiminta, jonka kohde kokee häiritsevänä, voi olla seksuaaliväkivaltaa tai häirintää. Myös ne teot tai puheet, jotka eivät täytä rikoslain rangaistuskriteerejä voivat olla traumatisoivia ja aiheuttaa turvattomuutta. Rikoslain luvussa 20 määritellään seksuaalirikokset ja rajat niistä tuomittaviin rangaistuksiin.

Seksuaaliväkivallan ja häirinnän yleisyys lapsilla ja nuorilla

Kouluterveyskysely 2019:

- 4.–5. luokkalaisista pojista 4 % ja tytöistä 5% oli kokenut häiritsevää kehon kommentointia tai seksuaalisesti häiritsevää viestittelyä viimeisen 12 kuukauden aikana
- 8.–9. luokkalaisista pojista 8 % ja tytöistä 32 % oli kokenut viimeisen vuoden aikana seksuaalisuuteen kohdistuvaa häirintää
- 4.–5. luokkalaisista lapsista 2 % oli viimeisen 12 kuukauden aikana kokenut häiritsevää tai epämukavalta tai pelottavalta tuntunutta koskettelua yksityisillä alueilla tai kokenut, että joku on painostanut tai pakottanut koskemaan yksityisiä alueita
- 8.–9. luokkalaisista pojista 4 % ja tytöistä 10 % oli kokenut seksuaaliväkivaltaa viimeisen vuoden aikana
- Poliisin tietoon tullut seksuaaliväkivalta on lisääntynyt. Syynä kasvuun pidetään ilmoituskynnyksen madaltumista.
- Erityis- ja riskiryhmät
- Vammaiset lapset ja nuoret sekä sateenkaarinuoret ovat erityisessä riskissä joutua väkivallan uhriksi
  - Haavoittuvuutta lisää ajattelutapa, että erityisryhmät ovat ei-seksuaalisia ja puolustuskyvyttömiä. Seurauksena voi olla, että seksuaalikasvatus ei tavoita näitä nuoria tai se evätään heiltä kokonaan.

[Tukea ja neuvontaa rikosprosessissa seksuaalirikoksen uhrille](#)

[THL: Lastensuojelukäsikirja: Pahoinpitely ja seksuaalinen hyväksikäyttö](#)

[THL: Lastensuojelukäsikirja: Seksuaali- ja pahoinpitelyrikosepäilyjen ilmoitusvelvollisuus](#)

Lähde: [THL: Seksuaaliväkivalta](#)

Lasten parissa työskentelevät ovat ilmoitusvelvollisia, mikäli he epäilevät lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa.

Seksuaalinen häirintä

- sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta.
- Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat tasa-arvolain mukaan syrjintää ja sellaisenaan kiellettyä. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 7§.)
- Seksuaalisen kuvamateriaalin lähettäminen lapselle on seksuaalista häirintää ja se saattaa täyttää myös rikoksen tunnusmerkistön. (Rikoslaki 39/1889, 24.luku 8 § ja 9 §.)

Lähde: [Väkivallaton lapsuus –toimenpideohjelma](#) s. 340

Seksuaalisen häirinnän ilmenemistapoja:

- seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- epäasialliset seksuaaliset sisällöt eri sosiaalisen median kanavissa, WhatsApp-, Snapchat- yms. viestit, tekstiviestit, sähköpostit, puhelinsoitot
- fyysinen koskettelu ja lähentely
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuoliäköä koskevat ehdotukset tai vaatimukset
- seksuaalirikos kuten raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen ahdistelu

[Lähde: OPH: Opas seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa](#)

Seksuaalinen häirintä digitaalisessa mediassa

- esim. halventavia ja vihjailevia puheita,
- seksuaalisia eleitä, ilmeitä
- seksuaalissävytteistä nimittelyä
- pyyntöjä kosketteluun webkameran tai muun digitaalisen laitteen välityksellä
- sisältää usein seksuaalissävytteisten sivustojen, kuvien, videoiden, kommenttien ja viestien jakamista
- tyypillisesti luonteeltaan toistuvaa, mutta myös yksittäinen tai huumoriksi tarkoitettu tahaton teko tai toiminta voi täyttää seksuaalisen häirinnän tunnusmerkistön lain mukaan
- Tasa-arvolain mukaan tahaton teko voidaan tulkita häirinnäksi, jos sen vaikutukset ovat syrjiviä ja henkilö kokee teon tai toiminnan ei-toivottuna (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 7 §.)
- voi liittyä myös kiusaamista, jolla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön toistuvasti kohdistuvaa tarkoituksellisen vihamielistä käyttäytymistä, väkivaltaa.
Kiusaaminen on vallan tai voiman väärinkäyttöä asetelmassa, jossa kiusaaja useimmiten on jo jollain tavoin kiusattua vahvempi.
Voimasuhteiden ero voi perustua ikään, sukupuoleen, fyysisiin ominaisuuksiin tai asemaan ryhmässä.
- Aikuinen käyttää aina väärin valtaa ja voimaansa kohdistessaan lapsen seksuaalista häirintää.

Lähde: [Väkivallaton lapsuus –toimenpideohjelma](#) s. 340

Lakitietoa ja digitaitoja:

Lapset ja nuoret toivovat

lisää tietoa ja

toimintaohjeita

seksuaalisesta häirinnästä

ja seksuaalissävytteisen

kuvamateriaalin

jakamisesta

digitaalisessa mediassa.

Lapset ja nuoret kertovat

saaneensa vain vähän tietoa

seksuaaliseen häirintään

liittyvästä lainsäädännöstä,

sekä siitä miten ja minne

mahdollisesta

seksuaalisesta häirinnästä

voi ilmoittaa.

Grooming

- tarkoittaa aikuisen tietoista ja tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään seksuaaliseen kontaktiin lapsen kanssa tai houkutellaan lapsi tekemään seksuaalisia tekoja (Webster ym. 2012, Rikoslaki 20. luku 8 b §.)
- Rikoslaisissa säädetään rangaistavaksi lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin (rikoslain 20 luvun 8 b §) eli niin sanottu grooming.
- Säännöksen nojalla rangaistaan lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön tai sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämiseen tähtäävistä teoista.
- Tunnusmerkistö täyttyy, kun tekijä ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa siten, että ehdotuksen sisällöstä tai olosuhteista muuten ilmenee tekijän tarkoituksena olevan edellä mainittujen rikosten tekeminen.
- Rangaistavuus koskee myös muun muassa tekoja, joilla pyritään rikoslain 20 luvun 8 a §:ssä tarkoitettuun seksuaalipalvelujen ostamiseen kahdeksaatoista vuotta nuoremmalta

Lähde: [Väkivallaton lapsuus –toimenpideohjelma](#) s. 348

Digitaaliseen mediaan liittyvässä groomingissa aikuinen tai huomattavasti lasta vanhempi henkilö pyrkii houkuttelemaan lapsen seksuaalisiin tekoihin ottamalla yhteyttä lapseen ja esimerkiksi luomalla luottamuksellisen suhteen ja olosuhteet, joissa lapsen kohdistettu seksuaaliväkivalta on mahdollista. Tekijä saattaa olla lapselle tuttu, mutta digitaalisessa mediassa tekijä on usein lapselle ennestään tuntematon. Tiedetään, että groomaajat ovat yhteydessä useampaan lapseen samanaikaisesti. (Sørensen 2015:37; Interpol 2019.)

Sukupuoleen perustuva häirintä

- henkilön sukupuoleen liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri
- esimerkiksi sukupuoleen liittyvää halventavaa nimittelyä
- tasa-arvolain mukaan syrjintää

Lähde: [THL: Sukupuolten tasa-arvo: Tasa-arvosanasto](#)
[Yhdenvertaisuuslaki](#)

Seksuaalisilla kuvilla kiristäminen – Sextortion

- Lapsia ja nuoria kiristetään intiimeillä ja alastonkuvilla sekä niiden levittämällä digitaaliseen mediaan
- etenee yleensä siten, että lasta tai nuorta houkutellessa lähettämään itsestään seksuaalissävytteistä, paljastava kuva- tai videomateriaalia. Tämän jälkeen lasta uhkaillaan ja kiristetään ottamaan ja lähettämään lisää seksuaalisia kuvia. Lapselta saatetaan kiristää myös rahaa uhkailemalla kuvan levittämällä
- Kiristäjät voivat esimerkiksi uhkailla jakavansa arkaluonteisia kuvia sosiaalisessa mediassa uhrin läheisille, kaveripiirille kouluun tai vanhemmille.
- Vakavimmissa tapauksissa tekijä painostaa lasta tekemään seksuaalisia tekoja ja lähettämään seksuaalista kuvamateriaalia itsestään uhkailemalla vahingoittaa lasta tai hänen vanhempiaan.
- Kiristämisen taustalla voi olla yksittäinen henkilö tai se voi tapahtua osana laajempaa rikollista toimintaa, jopa järjestäytyntä rikollisuutta.
  - Kiristäjien tavoitteena on saada lapsiuhri tekemään seksuaalisia tekoja, palveluksia tai lähettämään lisää seksuaalista kuvamateriaalia tai rahaa. (Europol 2017, Pelastakaa Lapset ry 2016.)

Lähde: [Väkivallaton lapsuus –toimenpideohjelma](#) s. 350

Keskusrikospoliisi: <https://www.youtube.com/watch?v=yOyLMzk-OYE>

Aikuisen on erittäin tärkeää tunnistaa, että häpeä ja syyllisyyden tunne sekä pelko kuvien leviämisestä tai vanhempien vahingoittamisesta saa lapsen valitettavan usein suostumaan kiristäjän vaatimukseen. (Europol 2017). Lapset kertovat harvoin tapahtuneesta aikuisille, vaikka kyseessä on rikos, mistä pitää ilmoittaa poliisille.

Aikuisen velvollisuus on tehdä rikosilmoitus, mikäli lapsi on joutunut uhriksi.

Digitaalinen väkivalta

Tekijä esim.

- soittelee ja viestittelee jatkuvasti ja menettää malttinsa, jos viesteihin ei vastata riittävän nopeasti
- lukee salaa viestejä tai painostaa näyttämään niitä
- murtautuu tileille tai vaatii luovuttamaan tilien salasanoja
- ottaa kantaa siihen, kenen kanssa saa tai ei saa olla kaveri sosiaalisessa mediassa
- kontrolloi sosiaalisessa mediassa julkaistuja kuvia tai postauksia
- lähettelee negatiivisia, loukkaavia tai jopa uhkaavia viestejä
- julkaisee toisesta ihmisestä negatiivisia asioita sosiaalisessa mediassa
- merkitsee toisen ihmisen kuviin, joita toinen ei haluaisi itsestään julkaistavan
- lähettelee ei-toivottuja alastonkuvia ja vaatii lähettämään vastaavanlaista sisältöä takaisin
- painostaa seksin kuvaamiseen tai alastonkuvien ottamiseen
- kuvaa salaa tai vastentahtoisesti
- jakaa toisesta ihmisestä intiimiä kuvamateriaalia netissä tai uhkailee sillä
- seuraa toisen ihmisen puhelu- ja sivuhistoriaa
- tarkkailee tietokoneen tai puhelimen käyttöä toisen olan yli
- stalkkaa toisen ihmisen liikkeitä sosiaalisen median sisältöjen ja paikannustietojen avulla
- vakoilee toisen ihmisen tietokonetta tai älypuhelinta vakoiluohjelman avulla
- seuraa toisen ihmisen liikkeitä paikannusteknologialla
- rajoittaa toisen ihmisen teknologian käyttöä

Lähde: [Digitaalinen väkivalta, Naisten linja](#)

[Digitaalinen väkivalta parisuhteessa ja sen jälkeen](#)
[Opas väkivallan kokijalle, ammattilaiselle ja läheiselle](#)

Naisten Linja Suomessa ry, Helsinki, 2019

“Ensin se halus vaan tarkistaa mun puhelimen. Sit se halus nähdä mun Facebookin. Tarkisti oliko mulla miespuolisia kavereita. Ja ketkä ne miespuoliset kaverit oli. Pahimmillaan se oli sitä, että tää mies lähti baariin ja minä nukuin sitten Skype-kameran valvovan silmän alla.”

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta

- Voi olla tekoja tai puheita
- Pakotetuksi tuleminen ja väkivallan kokeminen ovat traumaattisia kokemuksia
- Myös kulttuurisiin perinteisiin liittyvä kaltoin kohtelemine ja pakottaminen ovat seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa

Lähde: [THL: lapset, nuoret ja perheet: Seksuaalisuuden ja sukupuolen sanasto](#)

**Turvaseksi:
sukupuolitautilien,
ei-toivottujen
raskauksien
sekä
pakottamisen
ja
väkivallan
ehkäisy**

Lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta

- laaja käsite, joka tarkoittaa kaikkia niitä tekoja, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista koskemattomuutta (LOS, art.34).
- Teot voivat sisältää ahdistelua, lähentelyä, kosketteluä, pakottamista kosketteluun sekä painostamista tai pakottamista seksuaalisiin tekoihin. (THL 2016.)
- Suomen rikoslaissa useita nimikkeitä, kuten seksuaalinen ahdistelu, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta sekä raiskaus ja törkeä raiskaus (Rikoslaki 20. luku; ks. luku 4).

Lähde: [Väkivallaton lapsuus -toimenpideohjelma](#) s. 345

Lapseen kohdistuvan
seksuaaliväkivallan lisäksi

muita vakavia
lastensuojelullisia

huolia ovat

digitaalisessa mediassa

- lapseen kohdistuva
seksuaalinen häirintä
- lapsen houkuttelu
seksuaalisiin tarkoituksiin
- lapsesta levinnyt ja
väärinkäytetty,
seksualisoiva
kuvamateriaali
digitaalisessa mediassa

Seksitaudit

- bakteerien ja virusten aiheuttamat taudit, esim. hiv, klamydia, kuppa ja tippuri
- tarttuvat suojaamattomassa seksissä
  - emätineritettä, siemennestettä, esiliukastetta tai verta pääsee seksikumppanin limakalvolle tai avoimiin haavoihin
- usein ehkäistävissä (kondomi) ja hoidettavissa
  - Julkisessa terveydenhuollossa seksitautien tutkimukset ja hoito ovat asiakkaalle maksuttomia
- tärkeä tutkia ja hoitaa ajoissa
  - Kaikki seksitaudit voivat olla oireettomia, joten tartuntaa epäilevän kannattaa käydä testeissä
- tutkimuksiin voi hakeutua
  - omalle terveysasemalle
  - sukupuolitautilien poliklinikoille
  - opiskelijaterveydenhuollon toimipisteisiin tai
  - yksityiselle lääkäriasemalle

Lähde: [THL: Infektiotaudit ja rokotukset: Seksitaudit ja niiden ehkäisy](#)

Seksuaalinen suuntautuminen

- **Hetero** tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa muuta kuin samaa sukupuolta olevaa kohtaan.
- **Homo** tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa samaa sukupuolta olevaa kohtaan.
- **Biseksuaali** tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa sekä samaa että muuta kuin omaa sukupuolta olevaa kohtaan.
- Ihmiset, joiden identiteetti on **queer**, eivät halua määrittää omaa seksuaalista suuntautumistaan.
- **Aseksuaali** kokee hyvin vähän tai ei koe lainkaan seksuaalista vetoa toiseen ihmiseen.

Lähde: [Seksuaalisuuden ja sukupuolen sanasto](#)

Sukupuoli-identiteettiä

- **Cis-sukupuolisilla** henkilöillä sukupuoli-identiteetti vastaa syntymässä määriteltyä sukupuolta.
- **Transsukupuolisen** henkilön sukupuoli-identiteetti ei vastaa hänelle syntymässä määriteltyä sukupuolta.
- **Intersukupuoliset** ovat henkilöitä, joiden kehon sukupuolipiirteet eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypillisiä.
- Ihminen voi myös määrittää itsensä **muunsukupuoliseksi tai sukupuolettomaksi**.
- Joillekin ihmisille sukupuolen määrittäminen ei ole merkittävää tai he eivät halua tehdä sitä.

Lähde: [Seksuaalisuuden ja sukupuolen sanasto](#)

Turvataitokasvatus

- edistetään inhimillistä, ihmisten välisten suhteiden turvallisuutta.
- vahvistetaan lasten ja nuorten omia voimavaroja ja selviytymiskeinoja
- mm. taitoa tunnistaa turvallisuutta uhkaavia tilanteita, taitoa tunnistaa hyvät ja huonot kosketukset sekä taitoa erottaa toisistaan hyvä ja huono salaisuus ja taitoa kunnioittaa omia että myös toisen rajoja
- lapset ja nuoret oppivat puolustamaan itseään ja omia rajojaan kiusaamistilanteissa, seksuaalisen väkivallan, häirinnän, hokuttelun, ahdistelun sekä muunlaisen väkivallan ja alistamisen tilanteissa
- Lapset oppivat, että heillä on oikeus kasvaa ja elää turvassa, myös internetissä
- Lapset ja nuoret oppivat turvaohjeet uhkaaviin tilanteisiin: sano jämäkästi "ei", poistu tarvittaessa tilanteesta ja kerro asiasta turvalliselle aikuiselle.
Vastuu lasten turvallisuudesta on aina aikuisilla, ja sen vuoksi turvataitokasvatuksessa lapsia ohjataan kertomaan huolistaan turvalliselle aikuiselle
  - Lasten vanhempia voidaan sitouttaa mukaan turvataitokasvatukseen kotitehtävien avulla. (Lajunen ym. 2015.) Turvataitokasvatuksessa yhteistyö kodin, varhaiskasvatuksen, koulun ja harrastusyhteisöjen välillä on tärkeää.

Lähde: [Väkivallaton lapsuus](#)

Kansainvälisesti turvataitokasvatuksesta on kehitetty erilaisia ohjelmia ja toimintamalleja, erityisesti perusopetuksessa hyödynnettäväksi. Joissain ohjelmissa käsitellään vain lapsen kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä, kun taas joissain ohjelmissa sen ehkäisy kuuluu vain osaksi laajempaa turvataitokasvatuskokonaisuutta (sosiaaliset ja tunnetaidot sekä seksuaalikasvatus).

Turvataidot

- yksi osa seksuaalisokeuksiin liittyvää kasvatusta, neuvontaa ja ohjausta
- lisätään yksilön valmiuksia ennalta ehkäistä seurusteluväkivaltaa, seksuaalista väkivaltaa ja sukupuolista häirintää
- pitkä oppimisprosessi, alkaa oma itsen tuntemisesta, omien rajojen hahmottamisesta ja ihmisen keskinäisestä kunnioittamisesta
- On tiedostettava omat rajat, oikeudet ja velvollisuudet, mutta samalla on hyväksyttävä kanssaihmisille samat rajat, oikeudet ja velvollisuudet
- Turvataitojen hallinnassa on kysymys sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvien yleisten ja yhtäläisten pelisääntöjen etsimisestä ja sisäistämisestä

Lähde: [Senso: Sosiaaliset tarinat seksuaalikasvatuksessa ja ohjauksessa](#)

Seksuaalikasvatus

Maailman terveysjärjestön WHO (2010b) mukaan:

- seksuaalisuuden kognitiivisten, emotionaalisten, sosiaalisten, vuorovaikutteisten ja fyysisten näkökohtien oppiminen
- alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi nuoruuden ja aikuisuuden
- Lasten ja nuorten kohdalla sen tavoitteena on tukea ja suojella seksuaalikehitystä
- Kaikilla lapsilla ja nuorilla on oikeus saada ikään sopivaa seksuaalikasvatusta.

Lähde: [Väkivallaton lapsuus](#)

Seksuaalikasvatus

- lisää hyvinvoinnin edellytyksiä antamalla valmiuksia ymmärtää omaa itseään ja omaa kehoaan
- jokaisen perusoikeus

Seksuaaliset turvataidot

- opettavat tunnistamaan uhkaavia tilanteita ja toimimaan tilanteiden vaatimalla tavalla
- kehittävät myös itsearvostusta ja kykyä ilmaista omaa tahtoa vaikeiksi koetuissa tilanteissa

Lähde: [Honkalampi-säätiö: Senso-projekti 2012-2014](#)

Pienten lasten kehotunnekasvatus

Lasten seksuaalikasvatus eli kehotunnekasvatus on mm.

- lapsen kysymyksiin vastaamista, oman kehon arvostusta, toisten kehojen kunnioittamista, puhetta itsemääräämisoikeudesta ja siitä, miten tunteita on sopivaa näyttää
  - lapsi oppii, että aikuiselta aina saa kysyä ja aina myös saa asiallisen, ikätasoisien vastauksen
- Lapselle tärkeät ikätasoiset tiedot oman kehon arvokkuudesta, myönteinen asenne omaa kehoa kohtaan ja suojautumisen taidot ja oikeudet eli turvataidot on opetettava lapselle jo varhaislapsuudesta lähtien

Lähde: [Väkivallaton lapsuus](#)

Väkivallaton lapsuus – toimenpideohjelmassa (s.175):

Nykyisin voimassa oleva varhaiskasvatussuunnitelman, esi- ja alkuopetuksen ja

perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sinänsä mahdollistavat seksuaalikasvatuksen varhaiskasvatuksesta perusopetuksen loppuun.

Vasu- perusteisiin(OPH 2018) sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) sisältöihin ei ole kirjattu sanoja seksuaalisuus, seksuaaliterveys ja seksuaalikasvatus.

Aihe voidaan

käytännössä tällöin helposti ohittaa ja seksuaalikasvatuksen sisältö vaihtelee opettajasta tai kasvattajasta riippuen. Perinteisesti seksuaalikasvatus opetukseen sisältyvänä aloitetaan peruskoulussa biologian, lisääntymisen ja murrosiän kehityksen sisällöillä vasta 11–12-vuotiaille.

*OPS-sisältöihin moniin kohtiin kirjattu **turvallisuuskasvatus-termi** voidaan tulkita liikenne- ja tapaturmaturvallisuudeksi ja näin ohittaa lapsen oikeus seksuaalisen turvan ja -oikeuksien opetukseen.*

Toimenpide 3.

Sisällytetään velvoite lapsen ikä- ja kehitystaso huomioivasta seksuaalikasvatuksesta kansallisiin ohjeisiin (Vasu- ja esi- ja perusopetuksen OPS-perusteet) huomioiden erityisesti nk. haavoittuvat ryhmät.

Toimenpide 4.

Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen henkilöstön tietoja ja taitoja ikätasoisesta turvataito- ja seksuaalikasvatuksesta lisätään täydennyskoulutuksen avulla. Huomioidaan erityisesti nk. haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten erityistarpeet.

Lähteitä ja lisää tietoa:

[Rikoslaki](#)

[THL: Sukupuolten tasa-arvo: Tasa-arvosanasto](#)

[THL: Infektiotaudit ja rokotukset: Seksitaudit ja niiden ehkäisy](#)

[THL: lapset, nuoret ja perheet: Seksuaalisuuden ja sukupuolen sanasto](#)

[THL: Lapset, nuoret ja perheet: Seksuaalisuus puheeksi](#)

[Seta: Sateenkaarisanasto](#)

[Väkivallaton lapsuus –toimenpideohjelma 2020-2025](#)